

SREDNJI VEK

OBDOBJE PRESELJEVANJA LJUDSTEV V EVROPI

V Evropi je bilo 4.stoletje zelo razgiban čas, ki ga imenujemo veliko preseljevanje ljudstev. Ljudje so iskali boljši življenjski prostor. Rim je ljudstva, ki so živela zunaj meja imperija imenoval barbarska. In ravno barbari so uničili rimsko državo ter v naslednjih stoletjih na njenih temeljih zgradili svoj svet.

Vzroki za preseljevanje ljudstev

V času od 4 do 7. stoletja so skoraj vso Evropo zajele velike selitve ljudstev. Vzroki za to:

- Pritiski tujih ljudstev(predvsem azijskih nomadov- Hunov in Obrov ali Avarov), ki so z ropanjem in nasiljem pospeševali selitve večine Germanov in Slovanov
- Privlačnost sosednjih, bogatih dežel- Rimskega cesarstva
- Težnje plemenskih poglavarjev po osvajanju novih dežel in ropanju
- Prenaseljenost
- Primitivni načini obdelovanja zemlje, ki so zahtevali veliko ozemlja za preživetje prebivalstva, dajali pa zelo majhen pridelek

Germani

Njihova pradomovina je bila najprej južna Skandinavija, od koder so se zaradi poslabšanih razmer naselili tudi v Srednjo Evropo(ozemlje med Renom in Odro). Bilo je okoli 300 ljudstev in plemen. Ukvarjali so se predvsem z živinorejo(govedo, ovce), obdelovali so pa tudi zemljo. Obrt je bila zelo preprosta. Njihova družba je bila že razslojena. Germani so razvili različne kulte in častili več bogov. Najpomembnejša stvaritev- runska pisava. Preseljevanje Germanov je bilo do konca 4.stoletja usmerjeno proti Črnemu morju, pozneje pa se je pod pritiskom Hunov usmerilo proti zahodu in jugozahodu Evrope. Orodje vojakov sta bili franciska- bojna sekira in meč z dvema reziloma. Najpomembnejša germanska ljudstva, ki so zapustila svojo domovino – Franki, Angli, Sasi, Vzhodni in Zahodni Goti, Vandali in Langobardi.

Slovani

Živeli so na manjšem ozemlju in so bili manj bojevit. Njihova pradomovina je bila v porečju velikih rek na vzhodu Evrope- med Vislo, Dnjeprom in Dnjestrom. Ukvarjali so se z živinorejo in poljedelstvom,pa tudi z lovom in ribolovom. Prebivališča so bila skromna in preprosta, živeli so v rodovni ureditvi. Častili so več bogov, pomembno mesto je mela glasba. Selitve Slovanov so bile postopne, počasnejše in miroljubnejše. Selili so se proti vzhodu (Rusi, Belorusi,Ukrajinci), zahodu(današnji Poljaki,Čehi,Slovaki,Lužiški Srbi) in proti jugu(Srbi, Hrvati,Makedonci, Črnogorci). Zelo pomembno vlogo so imeli Obri in Bolgari.

Novi in stari naseljenci- soočenje različnih svetov

Pri soočanju novih in starih naseljencev ni šlo le za konflikt, ampak tudi za spajanje različnih svetov. Vplivi so bili večplastni. Drug od drugega so prevzemalo tehnične pridobitve, način gospodarjenja , način življenja, pa tudi bogove in različne kulturne vplive. Tako so se oblikovale nove družbene skupnosti, razlike pa so vse bolj izginjale.

NOVA PODOBA EVROPE

Nastanek barbarskih držav

Ko so se barbarska ljudstva začela naseljevati na ozemlju rimske države, so jih sprva cesarji sprejeli kot federate, ki so pogodbeno služili imperiju kot poklicni vojaki. Vandali so že leta 431 imeli svoje kraljestvo v Afriki. Vzhodni Goti so konec 5.stoletja v Italiji in na zahodnem delu Balkana utrdili lastno državo. S priseljevanjem novih germanskih ljudstev so nastajale nove barbarske države.

Najpomembnejša je postala država Frankov, ki je nastala po Klodvikom(466-511). Franki so prevzeli krščanstvo in se romanizirali.

Na vzhodu so konec 6.stoletja imeli svojo državo Obri, saj je njihov kagan združil del slovanskih ozemelj v velik imperij . Ogrožali so Franke, bizantinsko cesarstvo in Langobarde, ki so se pred njimi umaknili v severno Italijo. Nekatera slovanska ljudstva so se v 7.stoletju povezala v Samovo plemensko zvezo, ki je bila prva znana slovanska državna tvorba- obsegala je velik del srednjeevropskega prostora med Baltikom in Jadranom.

Novi gospodarski temelji

Novo gospodarstvo je postajalo vse bolj naturalno. To pomeni, da je vsakdo pridelal vse doma. V poljedelstvu so začeli zopet prevladovati primitivni načini obdelovanja zemlje(požigalništvo), vsa bolj so prevladovala tudi ralo in druga preprosta orodja. Sejali so predvsem žita in sadili stročnice. Nazadovani sta trgovina in specializirana obrt, iz praktičnih potreb se je ohranila domača obrt. Večina prometa je potekala po rekah. Zaton so doživela mesta. Večina jih je propadla, k temu je največ prispeval ravno zastoj v razvoju obrti in trgovine. Zapiranje šol in zniževanje izobrazbe ravni prebivalstva sta povzročili tudi nazadovanje kulture in umetnosti.

Nova družbena podobe Evrope

Družba je bila razslojena. Središče dogajanja je postalo podeželje. Zemlja postala glavni vir bogastva. Zato so vladarji plačevali zvestobo in opravljanje različnih služb kar s podeljevanjem fevdov. Znotraj srednjeveške družbe sta se na zahodu Evrope razvili dve vrsti odnosov.

- Fevdni ali vazalni odnos – obstajal znotraj plemiškega sloja. Podeljevanje zemlje vladarji,višji plemiči – plemstvu. Senior → tisti, ki je podelil zemljo s podložniki. Vazal → tisti, ki je fevd prejel in dal prisego zvestobe.
- Fevdalni odnos – med plemiči in podložniki. Ti so bili najemniki na zemlji svojega gospoda, zato so morali plačevati dajatve in opravljati tlako. Ki je bila lahko izmerjena in neizmerjena. V zgodnjem srednjem veku so bile dajatve naturalne. Zemljiški gospod je imel tudi sodno oblast.

Podobe iz vsakdanjega življenja

Razlike v življenju posameznih družbenih slojev so bile zelo velike. Vladarji so definitivno izstopali. Obdajalo jih je številno spremstvo gospodov in dvornih dam. Podobno kot oni so živeli tudi višji plemiči. Nižji plemiči so se komaj kaj razlikovali od kmetov. Duhovniki so opravljali bogoslužne obrede, podeljevali zakramente in skrbeli za duhovno življenje ljudi. Glavne težava cerkve je bila kako najti med vsemi temi ljudmi zadostno število ljudi za duhovniški poklic primernih ljudi. Samostani so bili najpomembnejše ustanove tistega nemirnega obdobja. Menihi so taki ohranjali znanje in vedenje ter gradili novo kulturo. Kmetje so bili zaradi pritiskov nenehno zaposleni z delom.

Evropski zahod

V Zahodni Evropi je postala vodilne frankovska država, kateri je temelje postavil Klodvik iz družine Merovingov. Slabitev oblasti Merovingov je omogočila vzpon plemstva, najpomembnejši je postal majordom- upravnik kraljevega dvora in posesti. Majordomi iz družine Karolingov so se povzpeli do kraljevega položaja. Karel Martel je zaustavil prodiranje Arabcev v Evropo (zmaga frankovske vojske – leta 732 bitka pri Poitiersu). Njegov sin Pipin Mali je leta 751 se okronal za Frankovskega kralja (odstavil zadnjega merovinškega kralja). Vrhunec je frankovska država dosegla s Karlom Velikim (768-814). Prestolnica Karlovega cesarstva je bila v Aachnu- akademija – gramatika, dialektiko, retoriko, glasba, geometrija, aritmetiki in astronomijo. Kulturno dejavnost v času Karla Velikega imenujemo karolinška renesansa, v kateri se je krščanska kultura spojila z germansko. Uvedla se je nova pisava- karolinška miniskula.

Bizantinska država

Vzhodnorimska država je v tistem času veljala za eno najrazvitejših. Imela je ugodne gospodarske, družbene in politične razmere, pa tudi lega Konstantinopla, ki ga je bilo skoraj nemogoče zavzeti. Največji bizantinski vladar Justinijan (527-565) je skušal obnoviti Rimski imperij, državo je celo razširil do Pirenejskega polotoka, na nova ozemlja je prinesel bizantinske kulturne vplive, izvedel je reforme ter izdal Justinjanov zakonik, ki je vplival na pravne sisteme. V kulturi je bizantinska država ohranjala antično tradicijo in dediščino. Ohranila sta se grška miselnost, jezik, mozaik in jezik.

Islam in Arabci

Arabci so živeli na Arabskem polotoku, od drugih ljudstev sta jih ločevala puščava in morje. Pomembno vlogo – nomadska živinoreja, poljedelstvo, obrt in trgovina. Trgovski središči sta bili Meka in Medina. Vzroki za njihove selitve v 7. stoletju so bili predvsem verski. Med Arabci se je namreč utrdil islam- monoteistična religija, ki uči o bogu Alahu. Prerok nove vere je bil Mohamed iz Meke. Dolžnosti vsakega muslimanskega vernika so

- Priznavanje da je Alah edini bog, njegov prerok pa Mohamed
- Molitev petkrat na dan
- Post v mesecu ramazanu
- Dajanje miloščine
- Potovanje v Meki
- Odpovedovanje vinu in svinjskemu mesu
- Sodelovanje v sveti vojni – džihad

Arabci so osvojili Sirijo, Palestino, Armenijo, Mezopotamijo, Perzijo in ozemlje do reke Ind, Egipt, severno Afriko, sredozemske otoke, prek Gibraltarja pa tudi Pirenejski polotok.

Usoda kulture

Stik treh kulturno- civilizacijskih krogov v sredozemskem območju je najpomembnejši zgodovinski proces zgodnjega srednjega veka. Te stike niso mogli ustaviti niti konflikti niti vojaški spopadi. Prenašanje novih spoznanj, odkritij, tehničnih pridobitev in vplivov v umetnosti je omogočilo hitrejši razvoj tega dela sveta.

SLOVENCİ V ZGODNJEM SREDNJEM VEKU

Slovenski naselitveni prostor

Prve selitve Slovanov v V Alpe so se začele sredi 6.stoletja s severa. Proti koncu 6.stoletja so se začele na to območje naseljevati še slovanske skupine z obrobja Panonske nižine. Slovani so od staroselcev prevzeli številna imena, pa tudi živinorejsko in poljedelsko tehniko. Slovenski predniki so redko poselili veliko ozemlje, ki je segalo od Blatnega jezera do bližine Dunaja, obsegalo zgornja porečja Rabe, Mure, Aniže in Drave; na zahodu so prišli do Furlanske nižine, na jugu pa v severno Istro in na ozemlje do meje s Hrvati.

Karantanija

Po razpadu Samove plemenske zveze (leta 658) so Obri obnovili oblast nad večjim delom Srednje Evrope, alpski Slovani pa so ohranili samostojnost v državni tvorbi, ki se je imenovala Karantanija. Deželi je vladal knez, ki je imel sedež na Krneskem gradu. Karantanska družba je bila razslojena. Prvi znani karantanski knez je bil Valuk. V prvi polovici 8.stoletja so Karantance začeli ponovno ogrožati Obri, zato se je njihov knez Borut okoli leta 743 povezal z Bavarci. Skupaj so premagali Obre, s tem pa prišli pod bavarsko in pozneje pod frankovsko nadoblast. Karantanija je izgubila neodvisnost a ohranila je avtonomijo(kneze). Karantanci se v začetku 9.stoletja pridružijo uporu hrvaškega kneza Ljudevita Posavskega, ki ga Franki zatrejo. Karantanija tako izgubi notranjo avtonomijo in postane frankovska grofija.

Družba v Karantaniji

- Vladar je bil knez
- Privilegiran sloj prebivalstva je bilo plemstvo
- Poseben družbeni sloj so bili kosezi(ustoličenje)
- Najnižji družbeni sloj so bili kmetje
- Obed ustoličevanja se je ohranil do 15.stoletja
- Sprva so Karantanci verovali v več bogov
- Kasneje prevzamejo krščanstvo
- Pokristjanjevanje je vodil škof Modest

Pokristjanjevanje in postopna izguba samostojnosti

Z izgubo neodvisnosti se je začelo pokristjanjevanje. Vodil je škof Modest, ki je dal zgraditi tudi prve cerkve(Marijino cerkev pri Gospe Sveti). Uspeh mu je zagotovilo upoštevanje navad in njihovega jezika. Tako je od začetka 9.stoletja potekala cerkvena meja med salzburško nadškofijo in oglejskim patriarhatom po reki Dravi.

Iz življenja Slovencev

Pomembno vlogo so imele vaške skupnosti, ki so jih sestavljali svobodni člani. Imele so večjo ali manjšo avtonomijo. Več skupnosti se je povežalo v župo, vodil jih župan. Starešine so zasedali pod vaško lipo. Plemstvo se ni razlikovalo od frankovskega. Vladar je bil knez. Kosezi so uživali poseben ugled(največ na ozemlju Koroške). Kmetje obdelovali zemljo s požigalništvom in preprostimi orodji. Čebelarstvo je bilo pomembno. Verovanje politeistično.

ZNANI IN NEZNANI SVETOVNI OD 10. DO 15. STOLETJA

Sprehodi po Evropi

- ZAHODNA IN SREDNJA EVROPA

V 10.stoletju sta se na ozemlju nekdanje frankovske države izoblikovali srednjeveška Francija in Nemško cesarstvo.

- Nemško cesarstvo

Je bilo najmočnejše v začetku visokega srednjega veka. V času vlade Otonov(919-1024) so nemški cesarji rešili Evropo pred vdori Madžarov, uredili zmedene razmere v Italiji in prevladali nad cerkveno državo. Investiturni boj- konflikt s papeži je omejil oblast cesarjev. V času vladanja Otonov se je zgodil bogat kulturni razvoj.

- Anglija

Po naselitvi germanskih ljudstev na Britanskem otočju so tu nastajala številna neodvisna kraljestva, ki se v 9. Stoletju združijo v politično celotno Anglijo. V 10.stoletju so pogosti vpadi Vikingov. Leta 1066 je Anglijo osvojil Viljem Osvajalec. Zaradi nezadovoljstva plemstva s kraljevo oblastjo prisilijo Ivana Brez zemlje, da leta 1215 sprejme Magno Charta Libertatum, ki je potrdila svoboščine plemstva, duhovščine in meščanov(začetki parlamenta). Na tej osnovi se je v drugi polovici 13.stoletja oblikoval parlament. 1337-1453 stoletna vojna med Francijo in Anglijo za nasledstvo na francoskem prestolu. Zmaga Francije.

- Francija

Pretrpeli so jo boji za oblast, notranji spori in napetosti med posameznimi fevdalnimi družinami. Po razpadu karolinške države ni bilo mogoče ustaviti procesa fevdalne razcepljenosti. Od konca 10.stoletja vladajo Franciji kralji iz družine Kapetingov.

- SREDOZEMSKA EVROPA

- Pirenejski polotok

Je takoj po zasedbi Arabcev zajela rekonkvista – boj krščanskih kraljestev(Asturije, Aragona, Kastilije, Leona, Navare in Portugalske) z Arabci(Mavri) za ponovno osvojitve španski dežel. – čas od 8 do 15 stoletja, ko so Španci in Portugalci pregnjali Arabce.

- V južni Italiji in na Siciliji so se bojevali za oblast Bizanc, Arabci in lokalno plemstvo. V 11.stoletju so v te boje posegli Normani, ki so ustvarili močno kraljestvo, ki je obvladovalo ta del Sredozemlja do konca 12. Stoletja.

- Papeška država se je razvila iz cerkvenih posesti v srednji Italiji. Sprva je bila pod zaščito bizantinskih cesarjev, pozneje pa frankovskih in nemški cesarjev.

- JUGOVZHODNA EVROPA

- Bizantinska država

je v tem obdobju začela slabeti. To so izkoristile balkanske države in se odcepile, druga območja pa so zaradi notranjih nasprotij postajala lahek plen turških osvajalcev.

- Srbija

Je pod dinastijo Nemanjičev prerasla v pomembno balkansko državo.

- Hrvaške dežele

So bile od začetka 12.stoletja tesno povezane z Ogrsko in imele različno veliko fevdalno avtonomijo z banom na čelu

- Dubrovnik

Bil je ozemeljsko majhna, a gospodarsko in politično pomembna samostojna mestna republika. Bil je tekmeec Benetkam .

- Bosna

Je nastala v tem obdobju. Uveljavilo se je bogomilstvo in se organiziralo v posebni bosanski cerkvi, ki ni pripadala nobeni cerkvi. V 15.stoletju so jo zasedli Turki.

• SEVERNA EVROPA

Najmočnejša država Danska, ki je zavladała Angliji, Norveški in Švedski. Po obdobju notranje neenotnosti sta se ti dve osamosvojili. Konec 14.stoletja so se skandinavske države združile v Kalmarsko unijo.

• VZHODNA EVROPA

- Poljska država

Nastala je v 10.stoletju. Povezava z nemško državo ji je zagotovila vodilno vlogo med zahodnimi Slovani. Slabitev države v 12. Stoletju je odprlo vrata nemškim kolonistom.

- Češka

Ja postala kneževina, a je morala priznavati nadoblast Nemškega cesarstva. Največji vpliv je dosegla v času kralja Otokarja 2, ko je nadzorovala tudi del avstrijskih dežel.

- Rusija

V 10.stoletju postala močna država z glavnim mestom v Kijevu. Njena moč je s pomočjo Mongolov v naslednjih stoletjih oslabela.

- Ogrska

Ustanovili so jo Madžari, ki so naselili ozemlje v Panonski nižini. Leta 1000 je papež Silvester okronal Štefana in razširil krščanstvo. Ogrsko so prizadeli napadi Mongolov in Turki.

Ljudstva, ki so ogrožala evropske države

1. Vikingi – skandinavski trgovci in gusarji, naseljeni v Normandiji, delih Anglije in Irske. V 9. In 10.stoletju ogrožajo dežele Zahodne Evrope. Vdirajo v Sredozemlje in po ruskih rekah v vzhodne dele Evrope.
2. Madžari – so z območja reke Volge v Rusiji začeli konec 9.stoletja prodirati v Panonsko nižino. V 9.stoletju so ogrožali Srednjo Evropo, a je njihov prodor na Leškem polju ustavil Oton prvi. Sredi 13.stoletja napadajo Ogrre Mongoli. Do konca 14.stoletja ogrožajo Ogrre Turki. Leta 396-prva bitka pri Nikupolju.
3. Arabci –Saraceni – med osvajanji so naselili zahodno Palestino(SVETO DEŽELO), predele Male Azije, Severno Afriko, Pirenejski polotok in večino pomembnih otokov v Sredozemlju.
4. Mongoli -Džingiskan ustanovi v 13.stoletju državo Mongolov. Z hitrimi in odločnimi jezdecii je prodril v Vzhodno Evropo. Njegovi potomci so okrepili vpliv v Rusiji, napadli pa so tudi Ogrsko, Poljsko, Bolgarijo. Po umiku glavnine mongolskih sil je v Rusiji ostala oblast Zlate horde.
5. Turki – azijski nomadsko ljudstvo, ki je imelo svojo močno državo že v zgodnjem srednjem veku. Takrat so se islamizirali, a so ohranili lasten jezik in kulturo . V 11.stoletju zavladajo v Levanti in Mezopotamiji.Turški sulfan Osman ustanovi konec 13.stoletja turško državo. Osvoji bizantinske posesti v Mali Aziji(Konstantinopel pade 1453).sredi 14. Stoletja prodirajo na Balkan (zmagi v bitkah ob bolgarski reko Marici-1371 in na Kosovem polju-1389).

Investiturni boj

Do 11.stoletja so investituro-dejanje, s katerim so višji duhovščini podelili položaj ter pripadajoče posesti in dohodke, opravljali vladarji. Papež Gregor VII.se je temu uprl in s tem sprožil boj. Nemški cesar Henrik IV.in papež sta se sprla. Leta 1122 zmaga papež in prevzame to vlogo.

Križarske vojne

Trajajo od 1095 do 1291. Povod – slabo ravnanje Arabcev z romarji v sveta mesta – Jerzuaem. Organizirali cerkev za osvoboditev in podreditev vseh krščanskih mest in cerkva. Romanja se udeležujejo fevdalci, kmečke množice in meščanstvo italijanskih mest. Križarske vojne so prinesle gospodarske in kulturne spremembe. Pospešile so razvoj trgovine, nastajanje mest,denarsko gospodarstvo, nove tehnologije, iznajdbvbe, bogata bizantinska in arabska znanost, umetnost, vplivajo na razvoj Evropskega duhovnega življenja-

SREDNJEVEŠKO PODEŽELJE

Plemstvo in duhovščina

Družba se je še bolj razslojila. Ob plemstvu in njemu podrejenih kmetih se je vedno bolj uveljavljala duhovščina, z nastankom mest pa še meščanstvo. Vodilno vlogo je imelo plemstvo. Državni knezi v Nemčiji, baroni v Franciji, lordi v Angliji so vladali državam, njihovi sorodniki pa so zasedali najpomembnejše cerkvene funkcije. Plemstvo se je razlikovalo po premoženju in položaju v družbi. Duhovščina je bila najbolj izobražen sloj tistega časa, vendar zelo razslojena.

Gospodarstvo zemljiških gospostev

Agrarna proizvodnja je bila v tistem času najpomembnejša gospodarska panoga. V visokem srednjem veku se je vse bolj uveljavljalo triletno kolobarjenje. K napredku v kmetijstvu in večjim pridelkom so zelo prispevala nova orodja(plug, ralo, cepec, brano, koso). Pomembni grajski in samostanski vrtovi, kjer so gojili zelenjavo in druge rastline za kuho. Vino je bila najbolj razširjena in priljubljena pijača. Živinoreja je bila predvsem pašniška.

Življenje kmetov

Zemljiški gospod je obremenjeval kmeta s številnimi dajatvami in tlako. Najpomembnejše dajatve, ki jih je moral plačevati vsak kmet so bile

- Velika pravda- najemnina za zemljo
- Mala pravda – prispevek za grajsko gospodinjstvo
- Desetina, ki je pripadala zemljiškemu gospodu ali Cerkvi
- Razne dajatve od skupnih zemljišč
- Razne priložnostne dajatve.

Tlaka se je delila na izmerjeno in neizmerjeno . fevdalci so jo kar naprej povečevali in je bila za kmeta največje breme. Zemljiški gospod je imel nadzor nad življenjem podložnih metov. Bivalne razmere kmetov so bile odraz njihovega družbenega položaja(skromna lesena bivališča, s slamo ali lesom, majhna okna). Kmečka prehrana je bila skromna in enolična. Vsakdanje življenje kmeta se je vrtelo okrog dela na kmetiji in opravljanja tlake na grajskih posestvih.

Na srednjeveških gradovih

Značilnost srednjeveškega podeželja so bili gradovi. Bili so središča oblasti in tudi družbenega življenja. Gradovi so bili utrjena plemiška bivališča, njihov obrambni sistem so sestavljali jarki, obzidje, stolpi,...

SREDNJEVEŠKA MESTA IN MEŠČANSTVO

Nastanek mest in meščanstva

Mesta so se ponovno začela razvijati v 10.,11.stoletju v Evropi, pri nas pa v 12.,13.stoletju. Nastajati so začela ob ugodnih trgovski poteh, rekah, starih, antičnih naselbinah, gradovih,... Srednjeveška mesta so bile strnjene naselbine meščanskih hiš, ki jih je obdajalo obzidje. Osrednji prostor je bil trg. Mesta so ob nastanku dobila mestne pravice, ki jim jih je podelil zemljiški gospod ali vladar. V mestih so živeli obrtniki, trgovci. Higiena je bila tukaj slaba, prav to pa je bil glavni vzrok epidemij in bolezni.

Gospodarske dejavnosti meščanov

Meščani so se ukvarjali predvsem z obrtjo, trgovino in denarnimi posli. Najpomembnejše obrtne dejavnosti – kovaštvo, lesarstvo, lončarstvo, tekstilstvo, usnjarstvo,... Obrtniki s se združevali v cehte so bila združenja obrtnikov iste sorte. Trgovina je bila denarno-blagovna. Potekala je na sejmih, ki so bili letni in tedenski. Srednjeveški trgovci pa so naleteli na številne težave

- Slabe in težko prehodne poti
- Številne nevarnosti, zaradi kateri so se morali povezovati v karavane
- Lastniki gradov s svojimi pravili
- Številne mitnine, ki jih je bilo treba plačevati
- Mestna pravila, ki so od trgovcev zahtevala obvezno večdnevno skladiščenje blaga
- Veliko različnih vrst denarja in različna kvaliteta

Kljub vsemu pa je bil trgovina zelo donosna dejavnost. V Evropi sta se oblikovali dve trgovski območji(Sredozemsko in Dubrovnik).

Položaj mest in meščanstva

Srednjeveška mesta so se od okolice ločila po videzu, meščani pa po gospodarski dejavnosti in družbenem položaju. Zemljiški gospod je pobiral davščine, zato so se mesta vse pogosteje potegovala za samoupravo in neodvisnost. Mesta so imela velik pomen, saj so vplivala na celotno družbo. Meščani so bili osebno svobodni ljudje, varnost so jim mesta zagotavljala z obzidji... kmetje so imeli z mesti gospodarske stike, prav tako pa so v mestih imeli možnost zaposlitve.

Iz vsakdanjega življenja v srednjeveških mestih

Ljudje so živeli tesno skupaj, vsak dan so prihaja novi ljudje, ki pa so s svojimi navadami in izkušnjami popestrili vsakdanjik. Meščanske hiše so bile stisnjene v ozke ulice, bivalni prostori so bili majhni. Zaradi pomanjkanja higiene so se velikokrat pojavile različne epidemije. Najbolj so se bali kuge, zato so poznali karantene. Meščanska hrana je bila bolj pestra kot kmečka. Radi so se zabavali in igrali igre. Prve oblike zgodnjega kapitalizma so začenjale spreminjati tradicionalno podobo mest.

Gospodarski razvoj mest in podeželja je prinesel nove potrebe. Povezovalni jezik je bila latinščina. Vsa Zahodna Evropa je bila enoten kulturni prostor, veliko vlogo v njem je imela Cerkev- glavni usmerjevalec miselnosti tistega časa, nosilec kulturnih dejavnosti in največji naročnik umetnostnih del.

Prve evropske univerze

Poleg samostanskih in duhovniških šol nastajale tudi laične. S tem se je povečalo število pismenih ljudi, rasla pa potreba po visoki šolah. Evropske univerze je povezoval jezik, podobni pa so bili tudi učni programi in predmeti. Univerze so uresničevale kulturno enornost evropskega srednjega veka, izoblikovale pa tudi nov sloj ljudi- izobražence. Najvišja med fakultetami je bila teološka. Vsi učitelji so bili duhovniki, ki jih je najpogosteje plačevala Cerkev. Prvo univerzo v Nemškem cesarstvu je ustanovil Karel IV. v Pragi.

Srednjeveška miselnost

Miselnost in znanost srednjega veka je obvladovala sholastika – filozofija, ki je temeljila na dogmah(svetih resnicah, ki že obstajajo in jih ni treba dokazovati). Najpomembnejši nosilec te miselnosti je bila duhovščina.

Naraščanje nezadovoljstva

Nezadovoljstvo s političnimi in duhovnimi sistemi je postajalo vse bolj očitno, prisotno je bilo med vsem družbenimi plastmi. Nasprotovanja izobražencev so bila najpogosteje označena za krivoverstvo, saj so s svojo kritiko napadala cerkev. Nezadovoljstvo kmetov se je kazalo v kmečkih uporih, ki so izbruhnili zaradi vse slabšega položaja. Že v 14.stoletju je v Franciji izbruhnil upor, ki so ga krvavo zatrli vojaški najemniki. Upori so zajeli tudi druge dele Evrope.

Srednjeveška književnost

Literatura je bila sprva omejena na prepisovanje knjig, to so počeli v samostanih, kjer so obstajala pisarske delavnice. Večina del v latinščini, nekaj tudi v ljudskih jezikih. Poleg cerkvene poezije se je uveljavila tudi posvetna vagantska poezija. Glavne teme – svobodna ljubezen, vino, uživanje življenja. Pomembna dela – Pesem o Rolandu, Pesem o Cidu, Pesem o Nibelungih, Pesem o Igorjevem pohodu. Pomembno vlogo dobivala tudi viteška književnost. Najbolj znani romani o kralju Arturju in vitezih okrogle mize ter roman o Tristanu in Izoldi. Iz različnih obredov so se razvila nabožna besedila. Srednjeveška književnost je svoj vrhunec doživela s sladkim novim slogom, katerega predstavnik je bil Dante Alighieri.

Umetnost romanike in gotike

Likovna umestnost se je zaradi Cerkve dobro razvijala, dela pa so bila razstavljena očem večine ljudi. Prevladovala sta dva sloga – romanika in gotika. Romanika se je razvijala v Zahodni Evropi med 11. In 13. Stoletjem. Cerkvene stavbe so večinoma preproste in masivne, saj so obdržale zasnovo starokrščanskih bazilik. Gotika je značilna za obdobje od sredine 12 do konca 15.stoletja. Gotske stavbe so postale večje,višje in s prevladujočimi šilastimi loki. Gotski slog pa se je uveljavil tudi pri gradnji mestnih stavb.

Slovenci v rimsko-nemškem cesarstvu, na ogrskem in v beneški republiki

V drugi polovici 10.stoletja se je oblikovala Velika Karantanija, ki je povezovala nekdanje karantanske dežele. Po njenem razpadu so na tem območju nastale fevdalne dežele. Med prvimi je bila Koroška. Fevdalna razcepljenost je omočila vzpon različnim fevdalnim rodbinam. Konec 13.stoletja so se začeli vse bolj uveljavljati Habsburžani. Njihovo prevlado so v 15.stoletju ogrozili grofje Celjski. S spretnimi porokami in vojaškimi službami so v 14.stoletju dosegli evropsko veljavo. Posesti so imeli na Štajerskem, Koroškem in Kranjskem, posegati pa so začeli tudi na Ogrsko, Hrvaško in Bosno. Vrhunec so dosegli v času Hermana II. Leta 1456 so v Beogradu ubili Ulrika II., ki ni imel potomcev. Celjski grofje so bili zadnja velika dinastija, ki je imela središče na slovenskih tleh.

Po izumrtju celjskih in pozneje še goriških grofov so oblast prevzeli Habsburžani. Tako so konec 15.stoletja Koroška, Štajerska, Kranjska, Goriška in Trst spadali v habsburško cesarstvo, obalni del Istre in Beneška Slovenija v Beneško republiko, deli Prekmurja pa pod Ogrsko.

Proces kolonizacije

V srednjem veku je podoba slovenskih dežel najbolj spreminjal proces kolonizacije. Ločimo več različnih tipov kolonizacije, na slovenskem ozemlju ločimo štiri faze kolonizacije.

1. Faza- starejša slovenska kolonizacija(6-9 stoletje)

Naselitev je zajela ozemlja, ki so bila naseljena že v antiki in primerna za obdelovanje. Izogibali so se ravnin. Nastajala so naselja gručastega tipa. Na to fazo kažejo imena, ki so jih prevzemali od staroselcev in krajevna imela, oblikovana in izpeljana iz besede selo.

2. Faza- notranja in zunanja kolonizacija(10-13 stoletje)

Napredek v poljedelski tehniki je omogočal boljši pridelek, kar je omogočilo tudi povečanje prebivalstva. Srednjeveška kolonizacija je dosegla vrhunec. Nastajala so različna naselja, ki imajo še danes v poimenovanju besedo vas. Večalo se je število priseljencev iz nemških dežel. Te so pripeljali nemški zemljiški gospodje. S tem se je začela germanizacija in na severu se je podobna naseljenega ozemlja povsem spremenila. Prve vasi nemških kmetov so nastajale tudi na strnjem slovenskem ozemlju.

3. Faza – višinska kolonizacija(13-15 stoletje)

Selitveni tokovi so se usmerili v višje ležeče predele. Naselja so nastajala tudi v višini ok.1000 m, manjše zaselke in samotne kmetije pa so naseljenci postavljali na gozdnih posekah. Najintenzivnejša je bila ta faza kolonizacije na Pohorju, Kobanskem, v Mežiški dolini in nekaterih predelih Gorenjske. Tedaj je prenehal val priseljevanja iz nemških dežel- razen v Selško dolino in Kočevsko.

4. Faza – dodatna kolonizacija(po 16 stoletju)

Pojavlja se v različnih oblikah in valovih, segala pa je na že naseljena območja in v širša nenaseljena območja. Pomemben val so bili begunci iz hrvaških in srbskih dežel, ki so bežali pred Turki. Naseljevali so se v Beli krajini, v spodnji dolini Krke, na Dravskem polju in tudi na Krasu. Del organiziranih priseljencev(uskokov) si je pridobil tudi privilegije, saj je prevzel nase breme obrambe pred Turki.

Oblikovanje slovenskih dežel

Je eden najpomembnejših zgodovinskih procesov v visokem in poznem srednjem veku, saj so bile dežele precej avtonomne upravne enote in torej nekakšne države v državi. Na ozemlju, kjer je živelo slovensko prebivalstvo so se oblikovale štiri dežele – štajerska (Gradec), Koroška(Celovec),Kranjska(Ljubljana), Goriška(Gorica). Prebivalstvo Štajerske in Koroške je bilo

slovensko in nemško, na Goriškem slovensko in furlansko, samo na Kranjskem so prevladovali Slovenci. Od 13.stoletja dalje so začela nastajati srednjeveška mesta, najstarejša so nastala na Koroškem. Bila so majhna in so štela največ do 2000 prebivalcev. Pomen slovenskih dežel je v poznem srednjem veku narasel zaradi povečane trgovine čez naše ozemlje, pozneje tudi zaradi vse večje nevarnosti turških vpadov.

Prva samostojna cerkvena upravna enota na ozemlju današnje Slovenije je bila ljubljanska škofija(1461). Pomembno vlogo v življenju slovenskih dežel v razvitem in poznem srednjem veku so imeli tudi različni samostani – benediktinski, cistercijanski in kartuzijanski.

Gospodarski in kulturni razvoj

Temeljne gospodarske enote so bila zemljiška gospodstva. Na njih je prevladovalo nižje plemstvo ministerialov. Za posest so skrbeli oskrbniki, ki so imeli še svojega pisarja in nižje uradnike. Kmetijstvo se je v slovenskih deželah razvijalo podobno kot drugje po Evropi. Nove pridobitve so omogočale večji pridelek, a to ni odpravilo lakote. Napredovali sta tudi obrt in trgovina, ki sta se razvijali v mestih. Obrtniki so v slovenskih mestih številčno prevladovali nad trgovci. Zato so trgovci iz slovenskih dežel izvažali živino, med, vosek, vino, usnje, železo in lesene izdelke, uvažali pa sol, sladka vina, sukno, steklo, južno sadje in drage kovine. Druge gospodarske dejavnosti so bile slabo razvite, še najbolj sta se razvijali fužinarstvo in rudarstvo. Tudi kulturno so slovenske dežele napredovale. Središča kulture so bili samostani, v katerih so nastajali srednjeveški rokopisi(Brižinski, Stiški, Celovski). Pomembna dela je v slovenski deželah zapustila tudi romanska in gotska umetnost.